

Fundusze Europejskie
dla Rybactwa

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Uchwała nr 26/2024
Komitetu do spraw wyboru lokalnych strategii rozwoju w programie Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027
z dnia 11 grudnia 2024 r.

Na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 1273), zwanej dalej „ustawą”, Komitet do spraw wyboru lokalnych strategii rozwoju w programie Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027, powołany w dniu 20 sierpnia 2024 r. przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na podstawie zarządzenia nr 29 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 sierpnia 2024 r. w sprawie powołania Komitetu do spraw wyboru lokalnych strategii rozwoju w programie Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027 oraz ustalenia regulaminu tego Komitetu (Dz. Urz. Min. Rol. i Roz. Wsi poz. 44) - zwany dalej „Komitetem”, w związku ze złożeniem przez **Stowarzyszenie Dolina Karpia** zwane dalej „RLGD”, wniosku z dnia 4 września 2024 r., w konkursie na wybór lokalnych strategii rozwoju w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027, znak sprawy: **RYB.Isr.516.19.2024**,

uchwała co następuje:

§ 1.

1. Na podstawie dokonanej oceny warunków dostępu, o których mowa w art. 29 ust. 1 ustawy, Komitet ustalił, że warunki dostępu w zakresie:

- 1) lokalna strategia rozwoju, zwana dalej „LSR”, zawiera elementy określone w art. 32 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060²⁾ – są spełnione;
- 2) obszar objęty LSR:
 - a) jest spójny przestrzennie – są spełnione,
 - b) obejmuje co najmniej pięć gmin – są spełnione,
 - c) jest zamieszkaany przez nie mniej niż 20 000 i nie więcej niż 150 000 mieszkańców – są spełnione;
- 3) LSR będzie realizowana przez RLGD spełniającą wymagania określone w art. 28 ustawy – są spełnione.

2. Uzasadnienie oceny: Komitet ustalił, że LSR zawiera elementy określone w art. 32 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060²⁾; obszar objęty LSR jest spójny przestrzennie, obejmuje 10 gmin i jest zamieszkały przez 88 315 mieszkańców wg stanu na dzień 31 grudnia 2020 r.; LSR będzie realizowana przez RLGD spełniającą wymagania określone w art. 28 ustawy.

§ 2.

1. Na podstawie dokonanej oceny kryteriów oceny LSR, o których mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, Komitet ustalił, że LSR w zakresie kryteriów dotyczących:

- 1) liczby członków RLGD, którzy są przedstawicielami sektora rybackiego – uzyskała 5 pkt;
- 2) reprezentatywności składu organu decyzyjnego w odniesieniu do składu RLGD – uzyskała 16 pkt;
- 3) liczby przedstawicieli sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR – uzyskała 10 pkt;
- 4) wartości produkcji sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR – uzyskała 6 pkt;
- 5) celów LSR i środków służących do ich osiągnięcia, w tym adekwatności wskaźników realizacji LSR do każdego z założonych celów – uzyskała 10 pkt;
- 6) operacji planowanych do wsparcia w ramach LSR – uzyskała 40 pkt;
- 7) udziału społeczności lokalnej w przygotowaniu LSR – uzyskała 5 pkt;
- 8) procesu realizacji LSR i zdolności RLGD do jej realizacji – uzyskała 5 pkt.

2. Łącznie LSR uzyskała 97 pkt, w tym uzyskała minimalną wymaganą liczbę punktów w zakresie kryteriów dotyczących:

- 1) liczby członków rybackiej lokalnej grupy działania, którzy są przedstawicielami sektora rybackiego;
- 2) reprezentatywności składu organu decyzyjnego, w zakresie podmiotów wchodzących w jego skład;
- 3) liczby przedstawicieli sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR;
- 4) wartości produkcji sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR;
- 5) spójności celów i środków służących do ich osiągnięcia z uwarunkowaniami lokalnymi i specyfiką obszaru objętego realizacją LSR, w zakresie wykazania, że cele i środki służące do ich osiągnięcia są spójne z uwarunkowaniami lokalnymi

i specyfiką obszaru objętego realizacją LSR oraz w zakresie adekwatności wskaźników realizacji LSR do każdego z założonych celów;

- 6) operacji planowanych do wsparcia w ramach LSR, w z zakresie wykazania, które z planowanych operacji w ramach działania Realizacja lokalnych strategii rozwoju i współpraca i w jaki sposób przyczynią się do realizacji celów określonych w § 3 rozporządzenia w sprawie Priorytetu 3.³⁾, w zakresie pomocy finansowej na operacje w ramach celu, o którym mowa w § 3 pkt 3 rozporządzenia w sprawie Priorytetu 3.³⁾ oraz na realizację operacji związanych ze wspieraniem sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR, a także w zakresie pomocy finansowej przedstawicielom sektora rybackiego lub podmiotom tego sektora;
- 7) udziału społeczności lokalnej w przygotowaniu LSR w zakresie działań umożliwiających udział społeczności w przygotowaniu LSR oraz w zakresie udziału w opracowaniu LSR sektora rybackiego;
- 8) procesu realizacji LSR i zdolności RLGD do jej realizacji, w zakresie rozpowszechniania informacji, w zakresie działań aktywizujących społeczność, w zakresie doświadczenia w realizacji LSR, w zakresie zasobów umożliwiających realizację LSR, w zakresie procedur podejmowania decyzji przez organy RLGD.

3. Uzasadnienie oceny: Komitet ustalił, że w zakresie:

- 1) Kryterium oceny LSR, o którym mowa w art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy, dotyczącego liczby członków RLGD, którzy są przedstawicielami sektora rybackiego - 43 członków RLGD posiada status przedstawiciela sektora rybackiego, w rozumieniu ust. 1 załącznika do rozporządzenia w sprawie punktacji⁴⁾, w związku z czym RLGD uzyskała 5 pkt za to kryterium;
- 2) Kryterium oceny LSR, o którym mowa w art. 29 ust. 2 pkt 2 ustawy, dotyczącego reprezentatywności składu organu decyzyjnego wchodzą przedstawiciele spełniający wszystkie wymienione w kryterium 2.1. (a do f) warunki, w związku z czym RLGD uzyskała 9 pkt za to kryterium. Zgodnie z załącznikiem nr 4 do wniosku Rada (organ decyzyjny) ma 13 członków, w tym po jednym mieszkańcu z pięciu gmin: Tomic, Precieszowa, Spytkowic, Osieku, Brzeźnicy. W skład organu wchodzi również co najmniej jeden podmiot sektora publicznego, podmiot sektora społecznego, podmiot sektora gospodarczego, osoba poniżej 40 lat oraz co najmniej dwie kobiety, w związku z czym RLGD uzyskała 9 pkt. Podmioty sektora rybackiego stanowią 38,5% składu organu decyzyjnego (5 z 13 podmiotów), czyli mieszczą się w wymaganym zakresie 30-50% składu, w związku

z czym RLGD uzyskała 5 pkt. W składzie organu decyzyjnego wszystkie osoby zamieszkują obszar objęty realizacją LSR oraz wszystkie podmioty reprezentowane w składzie organu decyzyjnego mają siedzibę na obszarze objętym realizacją LSR, w związku z czym RLGD uzyskała 2 pkt. Łącznie RLGD uzyskała 16 pkt za to kryterium;

- 3) Kryterium oceny LSR, o którym mowa w art. 29 ust. 2 pkt 3 ustawy, dotyczącego liczby przedstawicieli sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR - liczba przedstawicieli sektora rybackiego wynosi 30 podmiotów, w związku z czym RLGD uzyskała 10 pkt za to kryterium;
- 4) Kryterium oceny LSR, o którym mowa w art. 29 ust. 2 pkt 4 ustawy, dotyczącego wartości produkcji sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR - wartość produkcji sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR wynosi 4 691 481,75 PLN, w związku z czym RLGD uzyskała 6 pkt za to kryterium;
- 5) Kryterium oceny LSR, o którym mowa w art. 29 ust. 2 pkt 5 ustawy, dotyczącego celów LSR i środków służących do ich osiągnięcia - wykazano, że ustalone przez RLGD w LSR cele i środki służące do ich osiągnięcia są spójne z uwarunkowaniami lokalnymi i specyfiką obszaru objętego realizacją LSR. Uznaje się, że wymagania określone w kryterium zostało spełnione w wysokim stopniu, umożliwiającym korzystne oddziaływanie na obszar realizacji strategii oraz sektor rybacki na tym obszarze. W LSR szczegółowo opisano uwarunkowania lokalne oraz zawarto analizę SWOT, następnie w sposób spójny i logiczny powiązano ze specyfiką obszaru realizacji LSR cele ustalone do osiągnięcia (cele z par. 3 pkt 2, 3, 5 i 6 rozporządzenia o Priorytecie 3³⁾, a także środki służące osiągnięciu tych celów, w związku z czym RLGD uzyskała 5 pkt. Ponadto, ustalono, że w LSR zawarto mierzalne wskaźniki adekwatne do kierunku i skali planowanej interwencji, dla każdego z założonych do realizacji celów. Posłużono się przy tym wskaźnikami produktu i rezultatu właściwymi dla programu FER 2021-2027, a dodatkowo ustalono wskaźnik rezultatu odpowiadający specyfice planowanych przedsięwzięć, w związku z czym RLGD uzyskała 5 pkt. Łącznie RLGD uzyskała 10 pkt za to kryterium;
- 6) Kryterium oceny LSR, o którym mowa w art. 29 ust. 2 pkt 6 ustawy, dotyczącego operacji planowanych do wsparcia w ramach LSR - wykazano, że do realizacji ramach LSR ustalono cztery cele główne oraz cele je uzupełniające, mieszczące się w celach przewidzianych do realizacji w par. 3 pkt 2, 3, 5 i 6 rozporządzenia o

Priorytecie 3³⁾. Adekwatnie ustalono i opisano grupy operacji (przedsięwzięcia) oraz operacje, które będą służyć do realizacji tych celów. W szczególności LSR zakłada ochronę potencjału produkcyjnego wód, wykorzystanie rybackiego dziedzictwa kulturowego, poprawę dostępu do produktów rybnych oraz związaną z ww. przedsięwzięciami współpracę międzyterytorialną i międzynarodową. Założone cele zostały w spójny i wyczerpujący sposób powiązane z wynikami analizy SWOT, co uzasadnia ich realizację na terenie objętym LSR, w związku z czym RLGD uzyskała 30 pkt. Przewidziana pomoc finansowa na realizację operacji w ramach celu, o którym mowa w § 3 pkt 3 rozporządzenia w sprawie Priorytetu 3.³⁾ oraz na realizację operacji związanych ze wspieraniem sektora na obszarze realizacji LSR - wymienione w LSR operacje są elementem bezpośredniej realizacji celów głównych LSR. Przy tym na realizację celu dotyczącego promowania i rozwijania dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowania zawodów branży rybackiej zaplanowano ponad 33% z budżetu na realizację działania 3.1 programu FER. Operacje związane ze wspieraniem sektora rybackiego mieszczą się również w pozostałych ponad 60% budżetu na realizację działania 3.1 programu FER, w związku z czym RLGD uzyskała 5 pkt. Przewidziano, że zasadniczo wszystkie typy operacji bezpośrednio lub pośrednio będą ukierunkowane na wsparcie podmiotów szeroko rozumianej branży rybackiej, prowadzących działalność na obszarze objętym realizacją LSR, jak również członków ich rodzin lub domowników. W szczególności RLGD zaplanowała wsparcie finansowe na cztery kluczowe zasoby obszaru realizacji LSR, którymi są woda (jako podstawowy przyrodniczy potencjał produkcji sektora rybackiego), dziedzictwo kulturowe (jako czynnik dający wartość dodaną produkcji i wpływający na tożsamość lokalnej społeczności rybackiej) zasoby techniczne i kompetencyjne (jako umożliwiające przekształcanie potencjału przyrodniczego w potencjał rynkowy) oraz sieci współpracy (jako czynnik wspierający rozwój ekonomiczny i społeczno-kulturowy społeczności rybackiej). Planowane przedsięwzięcia to: ochrona potencjału produkcyjnego wód (alokacja 355 tys. euro), wykorzystanie rybackiego dziedzictwa kulturowego (alokacja 660 tys. euro), poprawa dostępu do produktów rybnych (alokacja 825 tys. euro) oraz rybacka sieć współpracy (alokacja 115 tys. euro). Łącznie pierwsze 3 przedsięwzięcia, gdzie bezpośrednio beneficjentami mogą być podmioty sektora rybackiego stanowią ok. 94% budżetu skierowanego na realizację działania 3.1

programu, w związku z czym RLGD uzyskała 5 pkt. Łącznie RLGD uzyskała 40 pkt za to kryterium;

7) Kryterium oceny LSR, o którym mowa w art. 29 ust. 2 pkt 7 ustawy, dotyczącego udziału społeczności lokalnej w przygotowaniu LSR – LSR zawiera szczegółowy opis udziału społeczności lokalnej w procesie przygotowania strategii. RLGD zastosowała szeroki wachlarz sposobów na komunikowanie się z lokalną społecznością: e-konsultacje, wywiady indywidualne, spotkania konsultacyjne, warsztaty moderowane, badania ankietowe, mailing, e-zgłoszenia, studia przypadków. Wskazane metody angażowania społeczności lokalnej w proces przygotowania strategii były realizowane w latach 2023-2024. Ogółem przeprowadzono 37 spotkań, a liczba uczestników konsultacji wyniosła 766 osób. Dane z konsultacji zostały przeanalizowane i wykorzystane w pracach nad strategią. Świadczy to o partycypacyjnym charakterze realizacji diagnozy obszaru, wyboru celów strategii i planów jej realizacji. W związku z tym przyznano 2 pkt. W zakresie udziału w opracowaniu LSR sektora rybackiego, na każdym etapie, począwszy od diagnozy obszaru, określenia celów strategii, jak i dalszego planowania jej realizacji zapewniono udział przedstawicieli szeroko rozumianego sektora rybackiego w przygotowaniu LSR. Ponadto część spotkań, warsztatów i innych działań konsultacyjnych była realizowana wyłącznie na potrzeby rybaków, organizacji rybackich. Działania konsultacyjne w zakresie wyłącznie sektora rybackiego dotyczyły ok. 45 podmiotów, jednak należy przyjąć, że faktycznie liczba osób związanych z sektorem zaangażowanych w proces opracowywania LSR, na różnych etapach jej tworzenia była większa ze względu na udział w konsultacjach przeznaczonych dla szerszego kręgu interesariuszy. W związku z tym RLGD uzyskała 3 pkt. . Łącznie RLGD uzyskała 5 pkt za to kryterium;

8) Kryterium oceny LSR, o którym mowa w art. 29 ust. 2 pkt 8 ustawy, dotyczącego procesu realizacji LSR i zdolności RLGD do jej realizacji – RLGD zaplanowała realizację działań służących rozpowszechnianiu informacji dotyczących realizacji LSR. Przy tym posiada zasoby kadrowe i organizacyjne dla zapewnienia rozpowszechniania takich informacji poprzez informowanie potencjalnych wnioskodawców o naborach, możliwym wsparciu, jak również informowanie społeczności o stanie i efektach wdrażania LSR. RLGD posiada pracowników mających wiedzę, kompetencje i kilkunastoletnie doświadczenie w obsłudze środków z zakresu RLKS, w związku z tym realizuje zobowiązania w zakresie

komunikacji i widoczności funduszy unijnych, świadczy w swoim biurze doradztwo dla potencjalnych wnioskodawców i beneficjentów środków europejskich, prowadzi od kilkunastu lat stronę internetową stowarzyszenia i udostępnia elektroniczne kanały komunikacji, w związku z czym RLGD uzyskała 1 pkt. RLGD zaplanowała realizację działań służących aktywizacji społeczności lokalnej z obszaru objętego realizacją LSR, które zapewniają udział tej społeczności we wdrażaniu LSR, ze szczególnym uwzględnieniem aktywizacji i udziału we wdrażaniu LSR przedstawicieli sektora rybackiego lub podmiotów tego sektora, prowadzących działalność na obszarze objętym realizacją LSR. Społeczność lokalna, w tym sektor rybacki, będą włączeni w procesy monitorowania, oceny realizacji i aktualizacji LSR. Ponadto, działania informacyjne i doradcze będą służyć zachęcaniu do korzystania z pomocy i zwiększaniu skuteczności wykorzystania funduszy, w związku z czym RLGD uzyskała 1 pkt. RLGD działa od 2006 roku i ma wieloletnie doświadczenie we wdrażaniu projektów z zakresu rozwoju lokalnego, skupiając się na rozwoju rybactwa śródlądowego, produktów lokalnych przedsiębiorczości lokalnej, w szczególności służącej turystyce, a także działaniach prośrodowiskowych i prospołecznych. RLGD zrealizowało LSR w ramach PROW oraz PO Ryby 2007-2013, a następnie w ramach PROW i PO Ryby na lata 2014-2020. W tych okresach skutecznie przeprowadziła nabory wniosków oraz zrealizowała liczne projekty własne, w związku z czym RLGD uzyskała 1 pkt. W zakresie zasobów umożliwiających realizację LSR, RLGD posiada zasoby umożliwiające realizację LSR, które obejmują co najmniej zatrudnienie pracowników, działanie biura, prowadzenie strony internetowej, prowadzenie obsługi wniosków o dofinansowanie oraz obsługi wnioskodawców i beneficjentów. Stowarzyszenie prowadzi własne biuro, zatrudnia pracowników oraz prowadzi stronę internetową. Od okresu programowania 2007-2013 nieprzerwanie do 2024 ogłasza nabory wniosków i dokonuje wyboru operacji do dofinansowania, podpisuje umowy z grantobiorcami i rozlicza wnioski grantowe. Ma zatwierdzone procedury, politykę przeciwdziałania konfliktom interesów, działa w poszanowaniu zasad horyzontalnych, zapewnia, że żadna grupa interesu nie ma przewagi w podejmowaniu decyzji o zgodności projektu z LSR i wyborze do dofinansowania, w związku z czym RLGD uzyskała 1 pkt. W zakresie procedur podejmowania decyzji przez organy RLGD, będzie wdrażać LSR w oparciu

o opracowane procedury i kryteria przeprowadzania naborów wniosków, wyboru operacji, ustalania kwoty pomocy, realizacji operacji własnych RLGD oraz realizacji projektów grantowych, które mają charakter niedyskryminujący, służą unikaniu konfliktu interesów i zapewniają, że żadna grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru. Wykazano, że procedury podejmowania decyzji przez organy RLGD spełniają wymagania określone w art. 33 ust. 3 lit b. rozporządzenia 2021/1060²⁾, w związku z czym RLGD uzyskała 1 pkt. Łącznie RLGD uzyskała 5 pkt za to kryterium.

§ 3.

1. Na podstawie art 35 ust. 2 ustawy, od niniejszej uchwały RLGD przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu. Sprzeciw wnosi się w formie pisemnej albo w formie elektronicznej do Komitetu w terminie 7 dni od dnia publikacji niniejszej uchwały na stronie programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027, dostępnej pod adresem: <https://www.rybactwo.gov.pl>.

2. Sprzeciw zawiera: oznaczenie RLGD, wskazanie warunków dostępu lub kryteriów oceny LSR, z których oceną RLGD się nie zgadza wraz z uzasadnieniem oraz podpis własnoręczny albo kwalifikowany podpis elektroniczny albo podpis zaufany osoby upoważnionej do reprezentowania RLGD – w zależności od sposobu utrwalenia pisma.

3. Sprzeciw należy wnieść w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa:

- 1) osobiście przez osobę upoważnioną albo
- 2) przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2023 r., poz. 1640, z późn. zm.) lub w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej, albo
- 3) przesyłką wysłaną przez ePUAP.

4. Za dzień doręczenia uznaje się:

- 1) datę złożenia sprzeciwu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa, osobiście lub przez osobę upoważnioną albo
- 2) datę stempla pocztowego w przypadku przesyłki rejestrowanej nadanej w placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu przepisów prawa pocztowego, albo

- 3) datę wygenerowaną na urzędowym potwierdzeniu odbioru w przypadku przekazania sprzeciwu w formie elektronicznej przekazanego na adres do doręczeń elektronicznych.
5. W przypadku nadania sprzeciwu przez innego operatora niż operator wyznaczony, o którym mowa w ust. 3 pkt 2, za datę złożenia przyjmuje się datę wpływu do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

§ 4.

1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.
2. Uchwałę publikuje się na stronie programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027, dostępnej pod adresem: <https://www.rybactwo.gov.pl>.

**Przewodniczący Komitetu do spraw
wyboru lokalnych strategii rozwoju
w programie Fundusze Europejskie
dla Rybactwa na lata 2021-2027**

Piotr Dąbrowski
zastępca dyrektora
Departamentu Rybołówstwa
/podpisano elektronicznie/

¹ niepotrzebne usunąć.

² rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz.Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.).

³ rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetu 3. Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027 (poz. 2655).

⁴ rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 lutego 2024 r. w sprawie punktacji kryteriów oceny strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność oraz sposobu podziału środków przeznaczonych na realizację tych strategii w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021-2027 (Dz. U. poz. 270 i 1144).